

Mestproductie bij gebruiksnormen: bedrijven met overproductie, 2000-2018

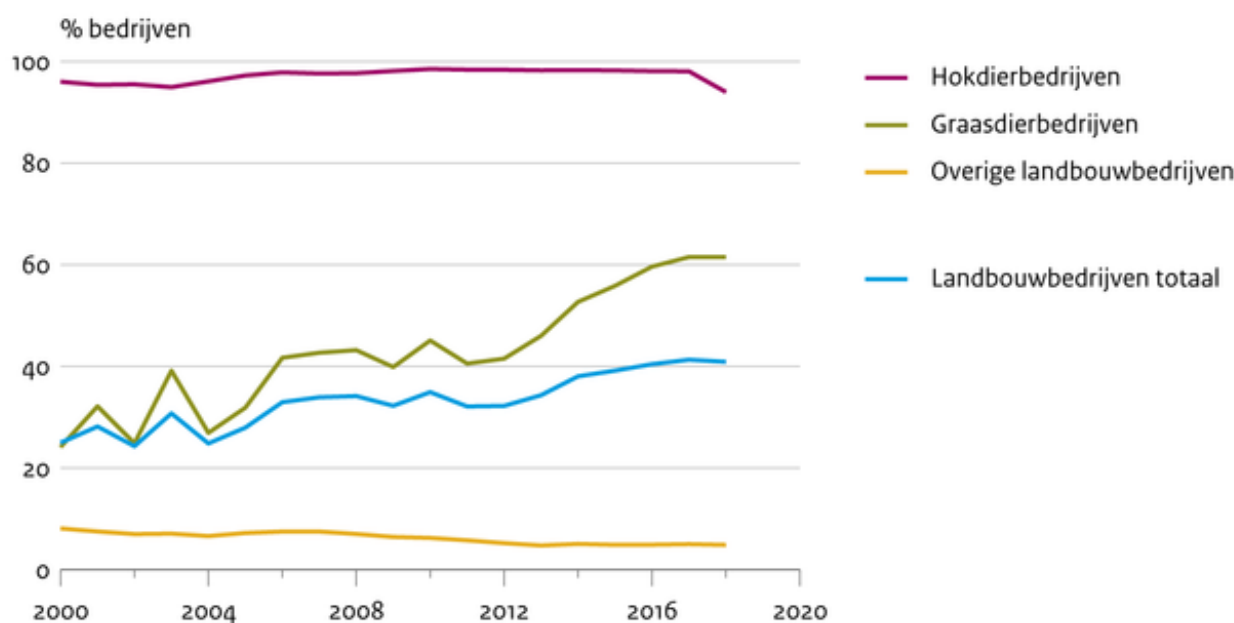
Indicator | 19 februari 2019

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

In 2018 produceerden vier van de vijf melkveebedrijven meer dierlijke mest dan volgens de gebruiksnormen op eigen grond mag worden aangewend. Van de hokdierbedrijven had zelfs 94 procent een overproductie.

[figuurgroep]

Landbouwbedrijven met overproductie dierlijke mest

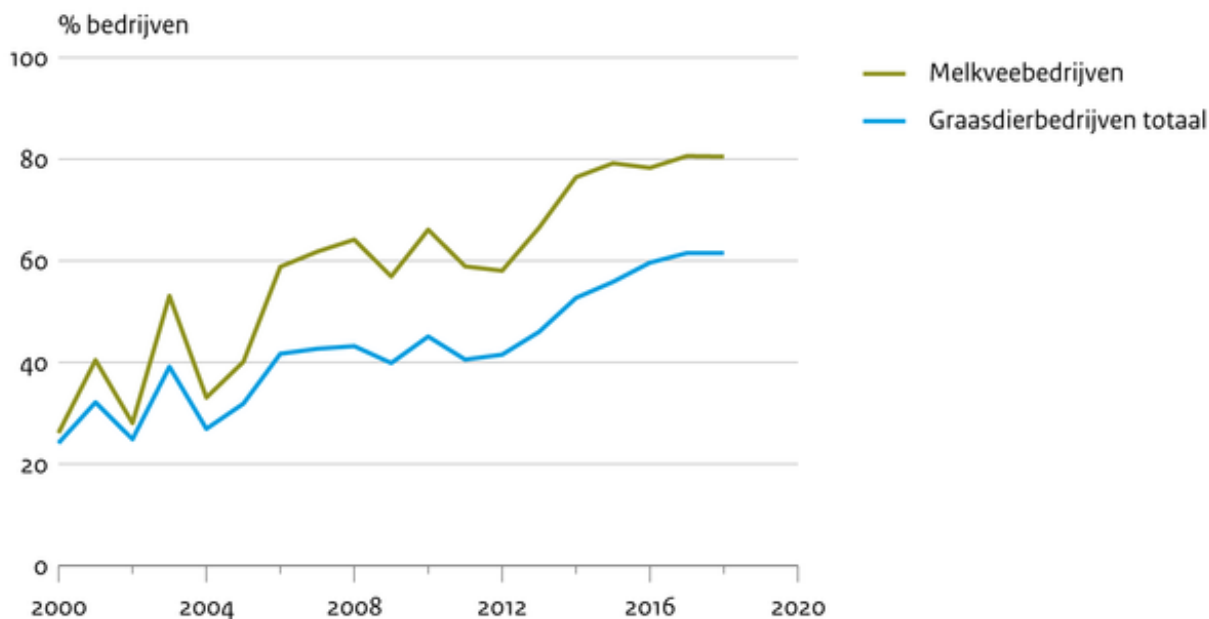

Bron: CBS

CBS/jul19
www.clo.nl/052814

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(ods\)](#) [3]
- [Download data \(xlsx\)](#) [4]

Graasdierbedrijven met overproductie dierlijke mest

Bron: CBS

CBS/feb19
www.clo.nl/052814

- [Download figuur](#) [5]
- [Download data \(xlsx\)](#) [6]
- [Download data \(ods\)](#) [7]

[/figuurgroep]

Ontwikkelingen

In 2018 produceerden vier van de vijf melkveebedrijven meer dierlijke mest dan volgens de gebruiksnormen op eigen grond mag worden aangewend. Het aantal melkveebedrijven met een mestoverschot bleef daarmee vrijwel gelijk aan het aantal in 2017. Van de hokdierbedrijven had in 2018 zelfs 94 procent een overproductie. Het aantal pluimveebedrijven met een mestoverschot daalde in 2018 van 99 naar 91 procent door de fipronil-affaire die leidde tot ruiming van stallen gevolgd door langdurige leegstand.

Gebruiksnormen zorgen voor grotere mestafvoer

De gebruiksnormen voor dierlijke mest, die in 2006 Mineralenafgiftesysteem (MINAS) vervingen, leiden tot grotere mestoverschotten op bedrijfsniveau. Ook de grondgebonden veehouderij, zoals de melkveehouderij, heeft door de geleidelijke aanscherping van de gebruiksnormen vaker te maken met overproductie waardoor zij mest moet afvoeren.

Aanscherping gebruiksnormen

De gebruiksnormen voor dierlijke mest stellen, conform de Europese Nitraatrichtlijn, eisen aan het gebruik van stikstof uit dierlijke mest per hectare landbouwgrond. Volgens de Nitraatrichtlijn mag 170 kg stikstof uit dierlijke mest worden gebruikt per hectare. De Europese Commissie staat

Nederland verruiming van deze norm toe (derogatie) tot een bemestingsniveau van 250 kg stikstof per hectare. De hogere bemestingsnorm geldt alleen bij het gebruik van graasdiermest. Daarnaast moest het bedrijfsareaal tot en met 2013 voor minstens 70 procent en vanaf 2014 voor minstens 80 procent bestaan uit grasland. De derogatie voor zand- en lösspercelen in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg is vanaf 2014 beperkt tot 230 kg N per hectare. Voor fosfaat is met ingang van 2010 de gebruiksnorm gedifferentieerd naar de fosfaattoestand van de bodem. Bij een neutrale fosfaattoestand is vanaf 2015 de gebruiksnorm 60 kg per hectare bouwland en 90 kg per hectare grasland.

Stikstofproductie bij gebruiksnormen

Bij het vaststellen van de hoeveelheid stikstof in geproduceerde mest wordt de uitscheiding van stikstof verminderd met verliezen in stallen en mestopslagen (zoals de emissie van ammoniak). In de praktijk mogen boeren hierbij uitgaan van zgn. forfaitaire waarden die over het algemeen hoger zijn dan de factoren die bij emissieberekeningen worden toegepast. De hoeveelheid stikstof in de mest is hierdoor kleiner waardoor zij minder mest van het bedrijf hoeven af te voeren. Het Compendium voor de Leefomgeving gaat bij de bepaling van de overproductie niet uit van de forfaitaire waarden maar van de (lagere) emissiefactoren.

Referenties

- CBS (2010). [Gestandaardiseerde berekeningsmethode voor dierlijke mest en mineralen 1990-2008](#) [8]. CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2016). [Productie van dierlijke mest en mineralen](#) [9]. CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2018). [Dierlijke mest en mineralen 2017](#) [10]. CBS, Den Haag/Heerlen.
- CBS (2019a). [StatLine: Dierlijke mest: productie en mineralenuitscheiding; bedrijfstype, regio](#) [11]. CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2019b). [Fosfaatproductie dierlijke mest opnieuw lager](#) [12]. CBS, Den Haag / Heerlen.

Relevante informatie

- Meer informatie over de productie van dierlijke mest en gebruiksnormen is te vinden in de databank [StatLine](#) [13] van het CBS.

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Mestproductie bij gebruiksnormen: bedrijven met overproductie

Omschrijving

Ontwikkeling van het percentage veehouderijbedrijven met een overproductie aan dierlijke mest

volgens de gebruiksnormen voor dierlijke mest die vanaf 1 januari 2006 gelden. Er is een onderscheid gemaakt in graasdierbedrijven (grondgebonden) en hokdierbedrijven (niet-grondgebonden).

Verantwoordelijk instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Berekeningswijze

Het CBS berekent de uitscheiding van de mineralen stikstof en fosfaat in dierlijke mest door het aantal dieren per diercategorie in de veestapel te vermenigvuldigen met factoren voor de uitscheiding van respectievelijk stikstof en fosfaat in de mest per dier. Gegevens over de aantallen dieren in de veestapel zijn afkomstig uit de jaarlijkse Landbouwtelling van het CBS. Met betrekking tot stikstof in dierlijke mest wordt er een onderscheid gemaakt in stikstofuitscheiding en stikstofproductie. Bij de stikstofuitscheiding gaat het om de totale bruto uitscheiding "onder de staart", zonder aftrek van stikstofverliezen die optreden in stal en tijdens opslag buiten de stal. De stikstofproductie is de hoeveelheid stikstof in bewaarde mest op het moment van uitrijden plus de stikstof in de mest die graasdieren produceren in de wei. Dit betekent dat gasvormige stikstofverliezen in de vorm van ammoniak (NH_3) inclusief de afvoer via spuiwater van luchtwassers, lachgas (N_2O), stikstofoxide (NO) en moleculaire stikstof (N_2) uit stallen en opslagen buiten de stal niet in de stikstofproductie zijn opgenomen. Bij fosfaat treden er geen gasvormige verliezen op tussen het moment van uitscheiden en het uitrijden of toepassen van de mest. Dit wil zeggen dat de fosfaatproductie gelijk is aan de fosfaatuitscheiding.

Basistabel

[StatLine: Dierlijke mest: productie en mineralenuitscheiding: bedrijfstype, regio](#) [11] (CBS, 2019a)

Geografisch verdeling

Er zijn gegevens voor Nederland, naar landsdeel, provincie en concentratiegebied.

Andere variabelen

Mestproductie, stikstofuitscheiding, gasvormige verliezen (in stal, opslag en weide), stikstofproductie, fosfaatproductie. Geldende gebruiksnormen dierlijke mest voor het betreffende jaar, gebruiksnormen dierlijke mest 2015.

Verschijningsfrequentie

Jaarlijks

Achtergrondliteratuur

[Gestandaardiseerde berekeningsmethode voor dierlijke mest en mineralen 1990-2008](#) [8] (CBS, 2010)

[Productie van dierlijke mest en mineralen](#) [9] (CBS, 2016) (korte onderzoekbeschrijving)

[Dierlijke mest en mineralen 2017](#) [10] (CBS, 2018)

[Fosfaatproductie dierlijke mest opnieuw lager](#) [12] (CBS, 2019b)

Betrouwbaarheids codering

Schatting, gebaseerd op een aantal metingen, expert judgement, een aantal relevante feiten of

gepubliceerde bronnen terzake.

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2019). [Mestproductie bij gebruiksnormen: bedrijven met overproductie, 2000-2018](#) [14] (indicator 0528, versie 14 , 19 februari 2019). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl052814>

Links

- [1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl0528>
- [2] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/0528_001g_clo_14_nl.png
- [3] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-0528-001g-clo-14-nl.ods>
- [4] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-0528-001g-clo-14-nl.xlsx>
- [5] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/0528_002g_clo_14_nl.png
- [6] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-0528-002g-clo-14-nl.xlsx>
- [7] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-0528-002g-clo-14-nl.ods>
- [8] <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2010/40/gestandaardiseerde-berekeningsmethode-voor-dierlijke-mest-en-mineralen-1990-2008>
- [9] <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/productie-van-dierlijke-mest-en-mineralen>
- [10] <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2018/37/dierlijke-mest-en-mineralen-2017>
- [11] <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83983NED/table?dl=EC04>
- [12] <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/07/fosfaatproductie-dierlijke-mest-opnieuw-lager>
- [13] <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/>
- [14] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl052814>